

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мартин Венец Димитров, Катедра "Аудиовизуално производство"
Факултет "Екранни изкуства" – НАТФИЗ „Кр.Сарафов“, научна специалност
Кинознание, киноизкуство и телевизия (филмово и телевизионно операторство)

Относно: представен дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление: 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност Кинознание, киноизкуство и телевизия (филмово и телевизионно операторство)

Автор на дисертационния труд: Росен Младенов Михайлов

Тема на дисертационния труд: „**НОВИ ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА В ТАНЦОВИЯ ТЕАТЪР – мултимедия и видео**“

Научен ръководител: проф. д-р Людмил Христов

Кратки биографични данни за докторанта

Росен Михайлов завършва класически балет в Националното училище за танцово изкуство (НУТИ) - София, специализирал е модерен танц в САЩ. През 1997 печели международната стипендия на Американ данс фестивал (ADF) за хореография. Участвал е в много резидентски програми и семинари по съвременен танц, контакт импровизация, хореография и композиция, физически театър и др. в Лондон, Берлин, Цюрих, Ню Йорк и др. През годините се превръща в един от водещите съвременни танцьори и хореографи в България. Магистър по кинодраматургия и е Бакалавър по Кино и ТВ режисура в Нов български университет (НБУ) - София, както и управление на комуникациите в Колеж по телекомуникации и пощи - София. Основател на танцова компания “Хетероподи“.

Предадените от Росен Михайлов материали включват следните документи:

- дисертационен труд;
- автореферат на дисертационния труд
- резюмета на публикациите;
- справка за приносите на научния труд;

Нямам забележки относно предоставените документи.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Разработената от кандидат-докторанта Росен Михайлов дисертация на тема „**Нови изразни средства в танцовия театър – мултимедия и видео**“ е актуална, с исторически препратки от историята на танца до наши дни и конкретна практическа насоченост през личният опит на докторанта.

Дисертационният труд е с обем от 223стр. от които 190стр. са по темата. Увод. Четири същински глави. Заключение. Научни приноси, приложение от 11стр. с богат илюстративен материал и библиография. Има таблици и графики.

Авторефератът е конструиран и написан съгласно необходимите изисквания, както и прецизно предава характера на докторантската работа. Докторантът е коректен при своите цитирания и използва достатъчно основания, върху които изгражда и обосновава своята теза.

II. Предмет на изследването и цели:

Възникването и оформянето на новите изразни средства в модерния танц, превеждането им във виртуалната среда чрез естетиката и теорията на видео заснемането. Проследяване на основните етапи от развитието на танцовия театър, наложено от модерното технологичното развитие и обновяването му във новото пространство с различна художествена форма – екранен танц. Основната цел е проследяването на промяната между класическото и модерно танцово изкуство, както и обособяването и естетизиране на нововъзникнала форма като танц за камера.

III. Познаване на проблема

Авторът познава състоянието на досегашните изследвания в тази област, което проличава от библиографския списък на българските и чуждестранни източници включени в дисертационният труд, както и задълбочения и критичен анализ с компетентни коментари към тях.

IV. Изследователска (творческа) дейност и резултати

Дисертационният труд, представен от Росен Михайлов, е резултат от дългогодишният му и посветен труд на създаване на различни танцови дейности - хореографии, спектакли, специфични заснемания и търсения на определени емоции в зрителя. Впечатление прави следното в заглавието на темата - *мултимедия и видео*. Това е една от причините докторантът да се захване с изследване на *новите изразни средства* за създаване на качествено различен емоционален визуален резултат.

Уводът - е обосновката на автора защо е необходим този труд, като самата уводна част е изградена от разсъждения и въпроси, които авторът задава, за да намери отговор в останалата част от материала. Целите поставени от Росен Михайлов са изследване дали възприемането на танца в класически и модерен вид успява да изпълни заявената задача да впечатлява и създава емоция в зрителя, като съвкупност от обмислена и идейна естетическа трансформация, заедно с навлизането на нови и различни изразни средства.

В рамките на първа и втора глави, дисертантът ни разкрива историческите, естетическите и философски причини за възникване на танцовото изкуство. То позволява на актьорите да изразяват своята индивидуалност и да се разкриват през движението си. Танцът, движението или позата е източник на вдъхновение и средство за самоизразяване. От първопричината за осмисляне на движението, като набор от символни форми, предаването на национални традиции, като начин за запазване на наследството на дадена култура, до драматургичното представяне на идеята на хореографа. Информацията е представена ясно, конкретно с богат цитиран материал и е

видно, танцовото изкуство е житейският път на Михайлов. Рядкост, е да се пише с любов и емоция по тема. На практика, този труд е своеобразно теоретично продължение на професионалния път на хореографа. Танцът е език, който изразява емоцията и контактува с реципиента без думи. Създава настроение, радост, страст, тъга и всякакви емоции само чрез движението на тялото и овладяването на пространството. Съвсем фино, авторът комуникира с нас с писано слово и създава усещане за сценично движение, динамика и потапяне във времето само чрез представеният материал...

Глава трета „ТАНЦ ЗА КАМЕРА - танц, кинематография и заснемане“, е същинската част от дисертацията. В 34 страници, дисертанта обосновава чрез множество препратки, драматургичните и философско – естетичните причини за филмиране на един танц. От създаването на танцовата композиция и представянето и на сцена, до начините на регистриране на самото действие. С какво този невербално комуникативно общуване, ритмично и хармонично, като начин за изразяване на мисли и чувства, се различава от изпълнението пред камера. Разсъжденията на Росен Михайлов, са логични и аналитични. Конкретизира разликата между буквално регистриране на танцова постановка и специално заснет екранен танц, със своята специфика: *„Видео-кино заснемането не е само документално регистриране, нито клиповото арт монтиране, а вътрешно художествено-концептуарно режисьорско и хиперсемно над-и-съ- и-ре-хореографиране, което съхранява танцовия-хореографски обект в максимална степен достоверно и адекватно, не само като технология и механика на движението, но и като своеобразно естетическо изражение при което добавя своя характерен допълнителен и нов нюанс“*.

Ако танцът за сцена е предназначен за ограничена и посветена публика в залата, то заснетият танц е предназначен за гледане и наслаждаване от всякакви зрители чрез екрана. Пред камерата се отделя основно внимание на визуалната презентация и комуникация, чрез движения и визии пред сценичния образ. Механично, танц пред камера или „екранният танц“, се различава от традиционните танцови изпълнения на сцена, тъй като се акцентира върху кадрирането, композицията, ракурсите и гледните точки, светлинният рисунък, обработката на заснетият материал, монтаж с различна динамика, които подчертават експресията на танцьорите/актьори. Чрез това изразно средство, се създава възможността танцът да изразява по-абстрактни и експериментални идеи, които са трудни и дори невъзможни, за представяне на сцена, поради специфичната му хореография, която не би могла да бъде пресъздадена при изпълнение на живо. Например „Сардини“ 1990г. на Леа Андерсън, заснет четири минутен спектакъл единствено с горна гледна точка не може да бъде възприет от публиката, поради невъзможността тя да наблюдава случващото се от тази снимачна позиция. Или в „Кръвопиец“ 2017г. – Анджели Денс Къмпани, камерата е на сцената и се движи около интерпретаторите, като непрекъснато има промяна в ъгъла на снимане, динамиката и игра с фокуса... „Ръце“ 1995г. на хореографа Джонатан Бъроуз, в който случващото се на екрана в рамките на почти пет минути е само чрез неговите ръце, без участие на статичното му тяло.

Поради спецификата на сцената, възприятието на публиката е винаги в общ план и само чрез светлинни спотове, може да се акцентира върху детайл от тялото, както е случая с ръцете. Заснемането в точен кинематографичен план, помага за по бързото и конкретно сугестиране на зрителя в идеята на режисьора. Любопитно е, че така

реализирани, екранните постановки предлагат по-различно изживяване на изкуството на танца. Една от причините е, че камерата, всъщност зрителя, променя зрителният си ъгъл, крупността си и се „качва“ на сцената. Така се включва в представената постановка, като пряк участник, което възприема случващото се и рефлектира... Така се очертават „...по-широките граници на изкуството на екранния танц извън лесно разпознаваеми и от неподготвения зрител образци“ (Р.М.)

В четвърта глава „Хетеротопия&Хетерохрония“, дисертантът представя две свои произведения - „**Чакалнята**“ и „**6:16 p.m.**“ VR танцов филм (360° Видеоверсия на „Чакалнята“). Адмирации за Михайлов, тъй като не е често срещано докторант да има самочувствието да приложи в научен труд свои практически творби. „*Танцът за камера е оригинално художествено заснемане, осъществено в съвместителството на три основни фигури хореограф, кино режисьор и кино/видео оператор*“ (Р.М.)

Заснемането на спектакъла „**Чакалнята**“ е осъществено по класически документално-репортажен стил, с две камери с различни планове - ОБЩ и Близък . Разположени са сред публиката, но са отдалечени от сцената. Въздействието от заснетият танц е по-скоро като за зрителско наблюдение. В избрани от Михайлов моменти, се акцентира на дадено движение с втората камера в портретни планове и с панорамни движения, докато първата камера е изцяло статична и неподвижна. Чрез нея се пресъздава гледната точка на зрителя пред сцената. Като цяло имаме регистриране на чудесния спектакъл, но това дава по скоро информативна представа за самото събитие.

„**6:16 p.m.**“ е нещо изцяло различно и успешно експериментално. Макар и в основата си да е видеовариант на „**Чакалнята**“, начинът на заснемане и цялостна реализация е коренно различен. Както и самото въздействие. Концептуално, „**6:16 p.m.**“ е реализиран точно под формата на „екранен танц“ - създаден е не за публиката пред сцената, а за зрители пред екрана. Променена е хореографията, например танцьорите застават в кръг, около камерата и кореспондират един с друг, докато зрителя, вече е активен участник в представлението и може да избира накъде да насочва „погледа“ си. Това е възможно с помощта на камера с 360 градусов зрителен ъгъл. Докато екрана на който се гледа този танц остава с правоъгълни пропорции, то зрителя е „принуден“ да движи изображението - кадър, за да може да обхване всичко случващо се на сцената. По този начин , Михайлов създава още една времева линия на възприятие, тази на интерактивния зрител и създава качествено нов спектакъл, защото всяко гледане на 360° видео е откриване на ново движение, от друг зрителен ъгъл. Танцьорите могат да предадат своя артистичен израз в по-динамичен и ангажиращ начин. Създава се иновативно, задържащо внимание и провокиращо мисълта произведение. Макар и представен като експеримент „**6:16 p.m.**“, за мен този тип екранна пластика за танцов театър е любопитна и нестандартна. Съвременните технологии са неразделни компоненти на артистичното изживяване. Бих предложил при следващи VR танцови проекти да се обърне повече внимание на светлинната атмосфера , повече контрасти , цветове и акценти. Както е създаден спектакъла „**Чакалнята**“.

V. Приноси:

- Изследването за първи път, повдига проблема за философско-естетическите и теоретично-научени основания за възникването и утвърждаването на новите изразни средства в модерния танц в контекста на голямата художествена трансформация от края на XIX-ти и началото на XX-ти век.
- Преоценява се самото понятие „модерен танц“, което се разглежда в по-широк теоретичен смисъл, като своеобразен стилистично съставен елемент.
- Излагайки основните теоретико-художествени и философско-естетически особености на „екрания танц“ се достига до охарактеризирането и отличаването на понятието „танц за камера“, на което се прави коректен анализ и опит за съставяне на актуална дефиниция. Проследява се в сферата на личния опит чрез интерпретативен самоанализ в два проекта-спектакъла „Чакалнята“ и танцовата инсталация „Виртуални тела“.
- Редица термини и понятия от областта на модерния танц се изясняват подробно, подлагат се на критично научно наблюдение и се консолидират в единна теоретична система.

VI. Заключение:

Представеният монографичен труд представлява качествена и достойна дисертация – с фактологична достоверност, лично отношение и с коректност в изложението. Дисертационният труд разкрива перспективен изследовател с чудесни заложби за академична дейност.

Категорично гласувам с ДА!

Предложението ми към уважаемото научното жури е да присъди на Росен Михайлов научно-образователната степен „Доктор“.

09.8.2023 г.

проф. д-р Мартин Димитров